

4. Sokolov A. V. Socy'al'nye kommuny'kacy'u': Ucheb.-metod. posoby'e. M.: Y'PO Profy'zdat, 2001 (Sovremennaya by'bly'oteka; Выр. 16). Ch. 1, 2001. 221 s.
5. Sokolov Э. V. Svobodnoe vremya y' kul'tura dosuga. L.: Profy'zdat, 1997. 207 s.

ДАНІ ПРО АВТОРА

Ткаченко Лариса Василівна, кандидат філологічних наук,
доцент кафедри педагогіки

*ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»*

e-mail: larisa_tkachenko_80@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Ткаченко Лариса Васильевна, кандидат филологических
наук, доцент кафедры педагогики

*ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный
педагогический университет имени Григория Сковороды»*

e-mail: larisa_tkachenko_80@ukr.net

DATA ON AUTHOR

Tkachenko Larisa V., Ph.D., associate professor, department of
pedagogics, *Pereyaslav-Khmelnytsky Hryhoriy Skovoroda State
Pedagogical University*

e-mail: larisa_tkachenko_80@ukr.net

УДК 377.8+378

DOI 10.5281/zenodo.1493217

ЗМІСТОВЕ НАПОВНЕННЯ ТЕРМІНА «КОМУНІКАТИВНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ УЧИТЕЛЯ» У ПАРАДИГМІ ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ

Прудникова Т. І.

*У статті зроблено аналітичний огляд представлених у
науковому колі концепцій щодо тлумачення сутності, змісту й
складових комунікативної компетенції та комунікативної
компетентності вчителя. Актуальність теми у виразно*

наявність різноманітних, інколи протилежних, концепцій і підходів, що стосуються визначення комунікативної компетенції та комунікативної компетентності вчителя. На основі аналітичного огляду резюмовано, що комунікативна компетентність учителя – це сукупність достатньо сформованих професійних знань, комунікативних і організаторських здібностей, здатності до самоконтролю, загальної культури вербальної та невербальної взаємодії.

Ключові слова: компетентність, компетенція, дослідники, мовна компетенція, комунікативна компетентність учителя.

СОДЕРЖАТЕЛЬНОЕ НАПОЛНЕНИЕ ТЕРМИНА «КОММУНИКАТИВНАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ УЧИТЕЛЯ» В ПАРАДИГМЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ НАУКИ

Прудникова Т. И.

В статье сделан аналитический обзор представленных в научном кругу концепций относительно толкования сущности, содержания и составляющих коммуникативной компетенции и коммуникативной компетентности учителя. Актуальность темы подчеркивает наличие различных, иногда противоположных, концепций и подходов, касающихся определения коммуникативной компетенции и коммуникативной компетентности учителя. На основе аналитического обзора резюмировано, что коммуникативная компетентность учителя – это совокупность достаточно сформированных профессиональных знаний, коммуникативных и организаторских способностей, способности к самоконтролю, общей культуры вербальной и невербальной взаимодействий.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, исследователи, языковая компетенция, коммуникативная компетентность учителя.

CONTENTS OF THE TERM «COMMUNICATIVE COMPETENCE OF A TEACHER» IN THE PARADIGM OF PEDAGOGICAL SCIENCE

Prudnikova T. I.

The article presented an analytical review of the concepts represented in the scientific circles on the interpretation of the nature, content and components of communicative competence and communicative competence of teachers. The relevance of the topic perceives the presence of various, sometimes contradictory, concepts and approaches regarding the definition of the communicative competence and the communicative competence of the teacher. On the basis of the analytical review, it is concluded that the communicative competence of the teacher is a combination of sufficiently formed professional knowledge, communicative and organizational skills, self-control ability, general culture of verbal and non-verbal interaction.

Key words: *competence, researchers, language competence, communicative competence of teacher.*

Постановка проблеми. На сьогодні виконано низку вагомих наукових студій, що презентують різні підходи до визначення поняття «комунікативна компетентність». Теоретичні й методичні засади формування комунікативної компетентності учителів досліджували О. Аршавська, О. Беляєв, М. Васильєва, М. Вашуленко, М. Вятютнєв, М. Жинкін, Д. Ізаренков, А. Капська, Т. Ладиженська, Л. Мацько, Н. Пашківська, М. Пантелюк, В. Півторацька, С. Савіньон, Л. Савенкова та багато інших.

Попри потужну наукову запотребованість, питання залишається актуальним, остаточно не розв'язаним, оскільки на кожному етапі наукового пізнання з'являються нові аспекти їх опису. Актуальність теми увиразнює наявність різноманітних, інколи протилежних, концепцій і підходів, що стосуються визначення комунікативної компетенції та комунікативної компетентності вчителя.

Мета статті – зробити аналітичний огляд представлених у науковому колі концепцій щодо тлумачення сутності, змісту й складових комунікативної компетенції та комунікативної компетентності вчителя.

Аналіз останніх досліджень. Теоретичні й методичні засади формування комунікативної компетентності учителів досліджували О. Аршавська, О. Беляєв, М. Васильєва, М. Вашуленко, М. Вятютнєв, М. Жинкін, Д. Изаренков, А. Капська, Т. Ладиженська, Л. Мацько, Н. Пашківська, М. Пантелюк, В. Півторацька, С. Савіньон, Л. Савенкова та багато інших.

Грунтовне вивчення психолого-педагогічних джерел засвідчило, що в науці триває інтенсивна дискусія щодо визначення сутності дефініції «компетентність». Не існує єдиної думки щодо обґрунтування чіткої парадигми видів і рівнів комунікативної компетенції. Деякі вчені (О. Кузьменко, Л. Петровська) трактують поняття «компетенція» і «компетентність» як синонімічні.

Виклад основного матеріалу. Категорія «комунікативна компетенція» є однією зі складових професійної комунікативної компетентності вчителя, його загальної освіченості й культури та має тривалу історію становлення.

Лексему «компетенція» уперше вжито в роботах німецького мовознавця й філософа Вільгельма фон Гумбольдта. Проте як лінгвістичний термін в обіг її ввів Аврам Ноам Хомський, який визначив компетенцію як знання мови та протиставив використанню мови, мовній активності. Його послідовники (Д.-А. Слобін, Дж. Грін, Г. Хармон, Д. Катс) почали розуміти під поняттям «компетенція» мовну здатність, тобто потенційне знання мови та уявлення про мову його реального носія, «мовну активність» або реальну мову в реальних умовах. Зміст цих понять чітко сформулював американський психолінгвіст Ден-Айзенк Слобін, указавши на різницю «між тим, що людина теоретично здатна говорити й розуміти, та тим, що вона насправді говорить і розуміє в конкретних ситуаціях» [8, с. 28]. Отже, у середині ХХ ст. було зроблено спробу розкрити сутність поняття «компетенція» у зв'язку з новим поглядом на носія мови, враховуючи особистісний фактор. Однак оскільки процес побудови речень є динамічним, сформулювати таку граматику виявилось неможливо.

Трактування лінгвістичного підходу до усвідомлення сутності компетенції, запропоноване А. Хомським, критикували соціолінгвісти й лінгводидакти, тому що такий підхід не враховував змістового компонента мовного оформлення комунікативного акту. Американські соціолінгвісти сутність поняття «компетенція» почали трактувати по-іншому. Зокрема, американський мовознавець Делл Хаймс стверджував, що «компетенція – це не тільки володіння граматикою й словником, а й знання умов, ситуації, в якій відбувається мовленнєвий акт» [8, с. 28].

Прихильників розширення сутності поняття «компетенція» підтримав сучасний російський мовознавець Володимир Звєгінцев, який стверджував, що зміст терміна «комунікативна компетенція» виходить із того, що сама мовна компетенція не здатна забезпечити нормальне спілкування між людьми за допомогою мови. Необхідні ще додаткові знання, які виявляють правильність поведінки в суспільстві. Це соціологічна компетенція, яка є позалінгвістичною.

У слов'янській лінгводидактиці термін «комунікативна компетенція» упровадив до активного вжитку російський мовознавець Марк Вятютнев [2]. Він запропонував таке визначення: «Комунікативна компетенція – це здібність людини спілкуватися в трудовій і навчальній діяльності, задовольняючи власні інтелектуальні потреби» [8, с. 29]. Отже, суттєвими ознаками об'єкта є: належність його до класу інтелектуальних здібностей індивіда; сферою виявлення здібностей є діяльнісний процес, необхідною ланкою якого є мовленнєва діяльність [2]. Марк Вятютнев започаткував новий етап у розумінні та трактуванні сутності терміна «комунікативна компетенція», запропонувавши розглядати її як методично, психологічно та лінгвістично узгоджену єдність усіх компонентів, що утворюють ситуації спілкування. Він об'єднав у змісті поняття соціальні й комунікативні ролі, загальні та тематично специфічні поняття, місце й час спілкування, фонетичний, граматичний і лексичний мінімуми [2].

Теоретичні розвідки щодо сутності й розроблення методології формування комунікативної компетенції особистості належать Геннадію Колшанському, який

обґрунтував теорію мовленнєвого, який обґрунтував теорію мовленнєвого спілкування, виокремив його аспекти напрями, запропонував власне бачення змісту категорії «комунікативна компетенція», пояснивши основу однієї зі складових комунікативної компетенції – мовної компетенції. Основним прийомом вироблення комунікативної компетенції особистості Г. Колшанський вважає фактор рольового навчання мови. Оскільки навчання мови як засобу комунікації значною мірою передбачає формування навичок виконання тих чи інших ролей комунікантів під час спілкування [8].

Певні досягнення в розумінні суті поняття «комунікативна компетенція» належать ученим-лінгводидактам кінця ХХ – початку ХХІ ст. А. Богуш, О. Василевич, Є. Верещагіну, О. Гаврилюк, Л. Жумаєвій В. Костомарову, Н. Присяжнюк та ін. Зокрема, Алла Богуш констатує, що комунікативна компетенція – це комплексне застосування мовцем мовних і немовних засобів для спілкування в конкретних соціально-побутових ситуаціях, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування, ініціативність спілкування. комунікативна компетенція – це обізнаність людини, певна система знань, практичних мовленнєвих умінь і навичок, мовленнєвих здібностей людини [1].

Упродовж ХХ ст. дослідники додавали до змісту терміна «комунікативна компетенція» нові складові, простежується тенденція до розширення його змісту. Наприклад, «комунікативна компетенція» (лат. *competent* – належний, відповідний) – складова комунікативної компетенції, яка характеризується орієнтацією в ситуації спілкування, застосуванням мовних засобів, що відповідають лексико-граматичним законам конкретної мови, наявністю системи знань, яка дає змогу здійснювати комунікацію в соціумі [8, с. 31].

У сучасних дослідженнях термін комунікативна компетенція трактується як «здатність мобілізувати різноманітні знання мови (мовну компетенцію), паравербальних засобів, ситуації, правил і норм спілкування, соціуму, культури для ефективного виконання певних комунікативних завдань у відповідних контекстах чи

ситуаціях» [11, с. 234]. На думку дослідників, комунікативна компетенція передбачає володіння не лише знаннями, а й уміннями й навичками побудови інтенційно-стратегічної програми комунікації, дотримання її та контролю за нею у процесі спілкування; орієнтації на співрозмовника, передбачення його реакції; вибору мовних і паравербальних засобів комунікації та їхнього декодування; подолання комунікативних перешкод, усунення комунікативних шумів, виходу із комунікативного цейтноту тощо. Розмежування понять мовної компетенції та здатності користуватися нею в актах спілкування здійснюється у працях Н. Хомського, який виділив *linguistic competence* (ментальні репрезентації мовних правил як внутрішню граматику ідеальних носіїв мови) і *linguistic performance* (продукування і розуміння мовлення) [8; 11; 12; 13].

Сучасні дослідження застосовують термін «мовна компетенція» щодо реальних мовців й уточнюють, що існують інші типи компетенції (прагматична, соціокультурна, стратегічна, предметна, культурна й комунікативна). У широкому розумінні всі типи стосуються комунікативної компетенції. Тим самим до комунікативної компетенції залучаються мовна компетенція як здатність породжувати й розуміти правильні мовні повідомлення; дискурсивна як спроможність поєднувати висловлення у зв'язні тексти й залучати їх до відповідних дискурсів; соціолінгвістична як здатність урахувувати в комунікативній діяльності соціальні аспекти ситуації спілкування; ілокутивна як здатність формувати й реалізовувати комунікативні наміри в повідомленні; стратегічна як уміння ефективно планувати початок, перебіг і завершення комунікації, досягати успішності в спілкуванні [8; 11; 12; 13]. У навчальному посібнику «Педагогіка вищої школи» подається таке визначення компетенції: «Компетенція – здатність особистості мобілізувати в професійній діяльності набуті знання, уміння та навички, а також використовувати узагальнені способи виконання дій. Компетенція забезпечує необхідний обсяг і рівень знань і досвіду в певному виді діяльності» [12, с. 596].

Термін «компетентність» має ширше трактування в сучасній лінгвометодиці та лінгводидактиці. Група дослідників: Н. Кузьміна, О. Дрогайцев, Г. Вороніна, Ф. Гноболін, С. Вершловський, Ю. Варданян, М. Кабардов, В. Русенький, Е. Голубева, Ж. Бутенко та інші вважають поняття «комунікативна компетенція» однією зі складових терміна «комунікативна компетентність». Зокрема, О. Дрогайцев послуговується цими термінами, зазначаючи, що «компетентність – це володіння знаннями, які дають змогу про щось судити; компетенція – це коло питань, в яких особистість добре розуміється. Тому можемо говорити про те, що професійна компетентність є більш загальною педагогічною категорією, ніж професійна компетенція [8, с. 26].

Інша група вчених (А. Бодальов, Є. Божович, М. Каган, О. Леонтєв, А. Реан, Л. Шипиліна, В. Якунін) розглядає комунікативну компетентність у системній взаємодії між людьми як особистісну якість у процесі поведінки, у зв'язку зі здібностями під час спілкування.

За визначенням С. Гончаренка, компетентність – це педагогічна категорія, а вчитель, який нею володіє, – це спеціаліст, який має ґрунтовні знання з певного предмета шкільного курсу навчання. Компетентність є складовою педагогічної майстерності й відіграє важливу роль у підготовці майбутнього вчителя до практичної діяльності [7]. Г. Селевко наголошує, що особлива роль у формуванні компетентності вчителя належить сучасним інформаційним технологіям [7]. О. Савченко розглядає компетентність як інтегровану здатність особистості, набуту в процесі навчання, що охоплює знання та вміння, навички і досвід, цінності, які можуть цілісно реалізуватися на практиці [7, с. 416]. С. Мартиненко вважає, що «важливою складовою особистісно-професійного зростання майбутнього вчителя початкової школи, його професійної компетентності є комунікативна, яка забезпечує ефективну педагогічну взаємодію» [6, с. 38]. У сучасних дослідженнях подаються різні підходи до визначення структурних елементів комунікативної компетентності. Для прикладу розглянемо погляди деяких учених щодо визначення структурних елементів комунікативної компетентності учителя

початкової школи. М. Вятютнев констатує, що вона складається із знань лексики, граматики, правил спілкування, етикетних формул і мовленнєвих засобів [2, с. 34]. Г. Рурік акцентує увагу на тому, що важливим є також такий компонент, як уміння співвідносити мовні засоби із завданнями, умовами спілкування та розуміння стосунків між комунікантами [9, с. 344-380]. Ю. Федоренко вважає, що структуру комунікативної компетентності утворюють такі компетенції: мовна, мовленнєва (аудіювання, говоріння, письмо), лексична (здатність до використання лексем, доречне вживання образних виразів, приказок, прислів'їв і фразеологічних одиниць), граматична, фонетична (правильна вимова звуків мови, звукосполучень відповідно до орфоепічних норм, наголосів; володіння інтонаційними засобами виразності), соціокультурна і компетенція, що стосується процесу говоріння [14, с. 63-65].

У свою чергу група дослідників (М. Вашуленко, А. Богуш, М. Пентелюк) до складу мовленнєвої компетенції відносять: лексичну, фонетичну, граматичну, діалогологічну (розуміння зв'язного тексту, вміння відповідати на запитання та звертатися із запитаннями, підтримувати розмову, вести діалог, складати різні види текстів – текстотворення), комунікативну (спрямована на розвиток мовленнєвого спілкування, мовленнєвого етикету й етикетних норм спілкування) [7, с. 13]. У добре організованому навчальному процесі на уроці компоненти мовної та мовленнєвої діяльності виступають у тісному взаємозв'язку та становлять складну цілісну функціональну систему. Оволодіння мовою – це усвідомлення засобів мови для мовленнєвої діяльності, активне опанування фонетикою, лексикою, словотвором, морфологією, синтаксисом, стилістикою. Оволодіння мовленнєвою діяльністю – це оволодіння процесом спілкування, мовною комунікацією, що здійснюється за допомогою різних видів мовленнєвої діяльності (слухання, говоріння, читання, письмо) і різних форм мовлення (діалог, монолог) [5; 6; 7; 10; 12; 13].

Д. Ізаренков констатує, що потрібно виділити базисні складові комунікативної компетентності. Це, на його думку, – мовна, предметна і прагматична [3]. Об'єднує у поглядах науковців Д. Ізаренкова і Ю. Федоренко те, що вони вважають

основними структурними компонентами комунікативної компетентності мовну, мовленнєву й соціолінгвістичну компетенції [3; 14].

Особливості комунікативної компетентності вчителя виявляються через теоретичну підготовку в галузі міжособистісного пізнання, міжособистісних стосунків, законів логіки й аргументації. Ця компетентність зумовлюється також гуманістичною спрямованістю освіти, здатністю відчувати іншу людину, бути готовим до співпраці, взаємодії. Вона втілюється у ставленні до людей, самого себе, вміннях контролювати й регулювати власну поведінку, обґрунтовувати позицію, моделювати особистість, досягати реальних комунікативних інтенцій за допомогою вербальних і невербальних засобів і технологій.

Висновки. Отже, у класичній і новітній науці представлено різні концепції, підходи вчених до визначення сутності та змісту комунікативної компетенції, комунікативної компетентності вчителя, що прогнозує перспективу подальших наукових досліджень. На основі аналітичного огляду можна резюмувати, що комунікативна компетентність учителя – це сукупність достатньо сформованих професійних знань, комунікативних і організаторських здібностей, здатності до самоконтролю, загальної культури вербальної та невербальної взаємодії.

Список використаних джерел

1. Богущ А. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах: підручник К.: Слово, 2011. 440 с.
2. Вятютнев М. Н. Традиции и новации в современной методике преподавания русского языка / М. Н. Вятютнев // Научные традиции и новые направления в преподавании русского языка и литературы. М., 1986. 36 с.
3. Изаренков Д. И. Базисные составляющие коммуникативной компетенции и их формирование на продвинутом этапе обучения студентов филологов / Д. И. Изаренков // Русский язык за рубежом. 1990. № 4. С. 54–56.

4. Казарцева М. О. Культура речевого общения: теория и практика обучения: учебное пособие М.: Флинт, наука, 1999. 499 с.
5. Коваль Г. П. Методика викладання української мови: навчальний посібник / Г. П. Коваль, Н. І. Деркач, М. М. Наумчук. Тернопіль: Астон, 2010. 287 с.
6. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: монографія / С. М. Мартиненко. К.: КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. 434 с.
7. Методика навчання української мови в початковій школі: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / за наук. ред. М. С. Вашуленка. К.: Літера ЛТД, 2011. 364 с.
8. Остапенко Н. М. Технологія сучасного уроку рідної мови: навчальний посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. К.: Академія, 2011. 248 с.
9. Рурік Г. Л. Комунікативна компетентність як складова професійної майстерності учителя та засіб побудови гуманних взаємин між учасниками навчально-виховного процесу / Г. Л. Рурік // Формування професійної компетентності майбутнього вчителя в умовах вищого навчального закладу: науковий посібник. К.: Слово, 2011. С. 344–380.
10. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи: підручник Абрис, 1997. 416 с.
11. Селіванова Олена. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія Полтава: Довкілля К., 2006. 716 с.
12. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів К.: Кондор, 2011. 628 с.
13. Фіцула М. М. Педагогіка: навчальний посібник. К.: Академія, 2001. 528 с.
14. Федоренко Ю. С. Комунікативна компетенція як найважливіший елемент успішного спілкування // Рідна школа. 2002. № 1. С. 63–65.

References

1. Bohush Alla. *Metodyka navchannya ditey ukrayins'koyi movy v doshkil'nykh navchal'nykh zakladakh: pidruchnyk* [Methods of teaching Ukrainian children in preschool educational institutions: textbook]. K.: Word, 2011. 440 p.
2. Vyatyutnev M. N. *Traditsii i novatsii v sovremennoy metodike prepodavaniya russkogo yazyka* [Traditions and innovations in the modern methodology of teaching Russian language]. Scientific traditions and new directions in the teaching of the Russian language and literature, Moscow, 1986. 36 p.
3. Izarenkov D. I. *Bazisnye sostavlyayushchie kommunikativnoy kompetentsii i ikh formirovanie na prodvinutom etape obucheniya studentov nefilologov* [Basic components of communicative competence and their formation at the advanced stage of training of students of non-philology]. Russian language abroad, 1990. № 4. pp. 54–56.
4. Kazartseva M. O. *Kul'tura rehovogo obshcheniya: teoriya i praktika obucheniya: uchebnoe posobie* [Culture of Speech Communication: Theory and Practice of Teaching: manual]. Moscow: Flint, Science, 1999. 499 p.
5. Koval' H. P. *Metodyka vykladannya ukrayins'koyi movy: navchal'nyy posibnyk* [Methods of teaching the Ukrainian language: manual]. Ternopil: Aston, 2010. 287 p.
6. Martynenko S. M. *Diahnostychna diyal'nist' maybutn'oho vchytelya pochatkovykh klasiv: teoriya i praktyka: monohrafiya* [Diagnostic activity of the future teacher of elementary school: theory and practice: Monograph]. K: KMPU named after B. D. Grinchenko, 2008. 434 p.
7. *Metodyka navchannya ukrayins'koyi movy v pochatkoviy shkoli: navchalno-metodychnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv* [Methods of teaching the Ukrainian language in elementary school: manual for graduate students], for the scientific edition of M.S Vasylenko K.: Litera LTD., 2011. 364 p.
8. Ostapenko N. M., Symonenko T. V., Rudenko V. M. *Tekhnolohiya suchasnoho uroku ridnoyi movy : navchal'nyy posibnyk* [Technology of the modern lesson of the native language: manual]. K : Akademiya, 2011. 248 p.

9. Rurik H. L. *Komunikatyvna kompetentnist' yak skladova profesiyanoi maysternosti uchytelya ta zasib pobudovy humannykh vzayemyn mizh uchasnykamy navchal'no-vykhovnoho protsesu: naukovyi posibnyk* [Communicative competence as a component of professional mastery of the teacher and means of building a humane relationship between the participants in the educational process]. Formation of the professional competence of the future teacher in a higher educational institution: scientific equipment. K : Word, 2011. P. 344-380.
10. Savchenko O. Ya. *Dydaktyka pochatkovoyi shkoly: pidruchnyk* [Elementary School Didactics: textbook]. Abris, 1997. 416 p.
11. Selivanova Olena. *Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya* [Modern linguistics: the terminology encyclopedia]. Poltava: Environment K., 2006. 716 p.
12. Turkot T. I. *Pedahohika vyshchoyi shkoly: navchal'nyy posibnyk dlya studentiv vyshchyykh navchal'nykh zakladiv* [High school pedagogy: manual for graduate students]. K.: Condor, 2011. 628 p.
13. Fitsula M. M. *Pedahohika: navchal'nyy posibnyk* [Pedagogy: manual]. K.: Academy, 2001. 528 p.
14. Fedorenko Yu. S. *Komunikatyvna kompetentsiya yak nayvazhlyvishyy element uspishnoho spilkuvannya* [Communicative competence as the most important element of successful communication]. Native school, 2002. № 1. pp. 63–65.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Прудникова Тетяна Іванівна, старший викладач кафедри початкової освіти

*Кримський інженерно-педагогічний університет
вул. Севастопольська, 22, м. Сімферополь, Крим
e-mail: n.f.grozyan@mail.ru*

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Прудникова Татьяна Ивановна, старший преподаватель кафедры начального образования

*Крымский инженерно-педагогический университет
ул. Севастопольская, 22, г. Симферополь, Крым
e-mail: n.f.grozyan@mail.ru*

DATA ON AUTHOR

Prudnikova Tatyana Ivanovna, Senior Lecturer at the Department of Primary Education
*Crimean Engineering and Pedagogical University
Crimea, Simferopol, 22 Sevastopol Street
e-mail: n.f.grozyan@mail.ru*

УДК 398.332.12

**ПИСАНКА У ФОЛЬКЛОРНО-ЕТНОГРАФІЧНИХ
МАТЕРІАЛАХ**

Ткаченко В. М.

У статті розглядається місце писанки у фольклорних жанрах пов'язаних із звичаєво-обрядовими традиціями великодніх святкувань.

Використовуючи методи пошуку, аналізу, порівняння та узагальнення автор встановив, що у стародавніх слов'ян вишановування яйця як символу життя й сонця, що воскрешає й оживлює все живе, було дуже поширене. У багатьох слов'янських народів, а в українців зокрема, вважалося, що в яйці заховано не лише видимий матеріальний світ з його поступом і життям, але й сама душа, що оживлює людину.

Зазвичай писанку та крашанку пов'язують з веснянками-гаївками, з хлоп'ячими іграми та іншими звичаями. Великодні ігрища носили в собі мотиви вішувальних походів, елементи очищення та можливість прослідкувати в них світотворчі уявлення.

Усі гаїлки-гаївки символізують весняне пробудження природи та людських почуттів, початок весняних хліборобських робіт.

У переважній більшості у кожному весняному танці перегукуються мотиви елементів орнаменту писанки і назви чи схеми танцю-гри.